

ГРОМАДСЬКО-АКТИВНА ШКОЛА – ОДНА З ЕФЕКТИВНИХ МОДЕЛЕЙ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Попович Лідія Миколаївна

В умовах децентралізації влади в Україні громадсько-активні школи (ГАШ) орієнтуються на ідеали громадянського суспільства, мають спільну філософію, ґрунтуються на демократичному ідеалі поваги до кожної людини та її прав на участь у справах громади; основою громадсько-активної школи є твердження про те, що школа не може існувати окремо від потреб громади, вона є осередком розвитку місцевої громади.

Громадсько-активні школи – це модель шкіл, здатних вирішувати завдання на перетворення шкіл у громадські інституції, у яких відбувається процес переорієнтації на особистість учня, забезпечується розвиток підростаючих громадян, формування їхньої активної життєвої позиції.

Теоретичний аналіз наукових джерел дає можливість стверджувати, що вітчизняні вчені значну увагу приділяють дослідженню проблем розвитку громадянського суспільства, громадсько-державного управління освітою і школою, інформаційно-комунікаційним основам громадсько-державного управління освітою та загальноосвітнім навчальним закладом: Гриневич Л. М. [1], Калініна Л. М. [3], Кремень В. Г. [2], Онаць О. М. [4], Пастовенський О. В. [5], Паращенко Л. І. [6]. та ін.

Концептуальні засади організаційно-економічних механізмів і технологій реалізації громадсько-державного управління загальноосвітнім навчальним закладом у сучасних умовах розкрито в практико-орієнтованому посібнику Онаць О. М. [5]. Однак у наукових дослідженнях не висвітлено проблему громадсько-активної школи як однієї з ефективних моделей навчального закладу.

Нині в Україні Всеукраїнським фондом «Крок за кроком» спільно з партнерами створено он-лайн базу даних громадсько-активних шкіл, видано друком серію науково-методичних матеріалів «Стандарти громадсько-активної

школи», навчально-методичні посібники: «Навчання упродовж усього життя», «Шкільна культура», «Розвиток громади», «Волонтерство», «Лідерство», «Партнерство», «Соціальна інклюзія», «Послуги», «Залучення батьків», посібник «Громадсько-активні школи в Україні: кроки до дій» та ін., розроблено модель громадсько-активної школи, яка визначає громадсько-активну школу як таку, де значна увага приділяється роботі з місцевою громадою та працівниками школи, а школа сприяє вільному обміну думками та бере участь у прийнятті рішень на місцевому рівні.

Прикладом сучасної педагогічної технології є впровадження системного загальношкільного підходу у навчальному закладі по програмі «Класна школа», що реалізується польською неурядовою організацією «Центр Громадянської Освіти». У громадсько-активній школі ключову роль відіграє професіонал, керівник як лідер і учитель з активною громадянською позицією.

Досвід роботи управління вітчизняними громадсько-активними школами постійно презентується на засіданнях Всеукраїнського клубу «Директор школи» спільно з Асоціацією керівників шкіл України (АКШУ) і відділом економіки та управління загальною середньою освітою в Інституті педагогіки НАПН України, які демонструють спільну діяльність, відповідальність, загальноосвітня школа стає ресурсом не тільки для навчання дітей, а й центром активності громади, яка мешкає навколо.

У листопаді 2016 року на базі Хотівського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – гімназія» Києво-Святошинського району Київської області експериментального майданчика відділу економіки та управління загальної середньої освіти Інституту педагогіки НАПН України за участю Всеукраїнського фонду «Крок за кроком», Комунального вищого навчального закладу Київської обласної ради «Академія неперервної освіти» було проведено Фестиваль «Розвиток громадсько-активних шкіл у контексті сучасних змін», було розкрито особливості управління ГАШ, презентовано ініціативи, реалізовані у рамках проекту «Розвиток громад в Україні шляхом упровадження програми «Школа як

осередок розвитку громади», представлено освітні проекти «Центр педагогічної освіти для батьків», громадський проект «Вшануймо Героїв», проведено дискусію, в ході якої поділилася досвідом роботи староста села Мигалки Пісківської територіальної громади, результативною була робота творчих осередків, ярмарок ідей громадсько-активних шкіл, відкрите спілкування, оглядова екскурсія навчальним закладом.

У результаті проведеного нами дослідження підтверджено, що діяльність громадсько-активних шкіл позитивно впливає на розвиток активності членів громади, формує лідерські якості учнів та педагогів, навчальні заклади стають конкурентоспроможними, ГАШ є однією з ефективних моделей навчального закладу, а досвід роботи громадсько-активних шкіл набуває поширення.

Експериментальні навчальні заклади Київської, Житомирської областей активно співпрацюють з управлінням економіки та загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, є членами АКШУ, впроваджують моделі громадсько-активної школи, приєдналися до руху ГАШ. Директори загальноосвітніх шкіл переконані, що навчальні заклади є осередком науки, культури, освіти в громаді, що модель управління громадсько-активною школою дозволяє їхньому навчальному закладу стати громадсько-активним без перешкод для їх основних функцій. Автономію загальноосвітнього навчального закладу розуміють як отримання конституційних гарантій, реального фінансового забезпечення і можливість ним розпоряджатися, реалізація освітніх планів, можливість розробляти стратегію закладу, відповідальність закладу за успішність учнів, самостійність адміністрації школи у формуванні команди, призначати працівників (за результатами анкетування 91 % респондентів відповіли так, а 9% - ні).

У системі післядипломної педагогічної освіти, яка функціонує у вітчизняній освіті є спецкурси, де керівники навчальних закладів та педагоги підвищують свою компетентність, також шляхом участі у різних формах науково-методичної роботи, які організовують районні, міські методичні кабінети; у науково - методичній роботі навчальних закладів, особистого

самонавчання та самовдосконалення, які є важливими в силу специфіки педагогічної діяльності. Керівники та їх заступники надають перевагу таким формам підвищення управлінської компетентності в керуванні ГАШ – це, насамперед, засідання творчих груп, тренінги, вебінари, ділові дискусії.

Нами з'ясовано, що до організації науково-методичної роботи в школі та самоосвіти керівника навчального закладу, педагогічних працівників необхідні нові підходи та форми роботи для пробудження їх творчих планів, серед таких ефективних форм роботи є робота в команді, що є однією з форм ефективного вдосконалення педагогічної майстерності.

Отже, важлива роль громадсько-активної школи полягає в демократизації всього шкільного життя, завдяки управлінській діяльності керівника, який несе відповідальність за якісне навчання вихованців, упровадження активних науково-методичних форм роботи з педагогічними працівниками, ГАШ – є ефективною моделлю навчального закладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Гриневич Л. М. Децентралізація управління освітньою системою (на прикладі Польщі) / Л. М.Гриневич // Освіта і управління. – 2004. – № 3–4. – С. 156–160.*
2. *Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. / В. Г. Кремень // – К.: Грамота, 2005. – 448 с.*
3. *Калініна Л. М. Теоретико-прикладні аспекти формування інформаційної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу: моногр. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 128 с.*
4. *Онаць О. М. Концептуальні засади організаційних механізмів і технологій громадсько-державного управління загальноосвітніми навчальними закладами : посібник / О. М. Онаць ; за наук. ред. Л. М. Калініної. – К. : 2015. – 109 с.*

5. Пастовенський О. В. Наукові основи громадсько-державного управління загальною середньою освітою в регіоні: моногр. / О. В. Пастовенський. – Житомир: ПП. «Рута», 2014. – 385 с.

6. Паращенко Л. І. Громадянська активність молоді: досвід, методологія, перспективи. – Методичний посібник. За редакцією Л. Паращенко – К., 2010, 84 с.

7. Четвертинська Г. Фрагменти тексту: Чому в командах, чому разом? № 50 на додаток № 253, видання від 29/10/2002, с. 2.

8. Королюк С. В. Особливості громадсько-державного управління в діяльності сучасної школи / С. В. Королюк // Теорія та методика управління освітою. – 2010. – № 3. – Режим доступу: <http://tme.umo.edu.ua/docs/3/Koroliuk.pdf>.

9. Демократичне врядування в школах: [посібник] / [Е. Бекман, Б. Трафффорд]; пер. з англ. та адапт. Л. І. Паращенко; заг. ред. укр. версії: Н. Г. Протасова. – 2-ге вид. – К.: НАДУ, 2014. – 100 с. – (Навчатися і жити в демократії).